Valtiovarainministeriö

Kekäläinen Antti,
Järvenpää Soila

Neuvostoraportti

EU/8/2023-VM-100

20.6.2023

Ecofin-neuvoston 16.6.2023 ja Euroryhmän 15.6.2023 kokoukset, Luxemburg: Yhteenvetoraportti

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 16.6.2023 ja Euroryhmä 15.6.2023

Ecofin-neuvostossa käytiin politiikkakeskustelu digiajan arvonlisäverotuksesta (alv) puheenjohtajan tausta-asiakirjan ja kysymysten pohjalta. Jäsenvaltiot tukivat yleisesti ehdotuksen tavoitteita hallinnollisen taakan ja alv-petosten vähentämisen suhteen, mutta teknistä työtä on vielä jäljellä ehdotuksen kaikkien kolmen osan suhteen.

Lisäksi keskusteltiin finanssipolitiikan sääntöjen muuttamisesta. Komissio esitteli ministereille lainsäädäntöehdotuspaketin sisältöä. Asiasta käytiin täysi pöytäkierros. Usea jäsenvaltio toivoi, että asiasta saadaan sopu vielä tämän vuoden puolella, mutta useita kysymyksiä on vielä ratkaistavana ja lisää keskusteluja tarvitaan. Useampi jäsenvaltio painotti velan uskottavaa vähentämistä ja sitä, että kehikkoon tarvitaan selkeitä numeerisia tavoitteita velan vähentämiselle. Toiset jäsenvaltiot korostivat kehikon kasvua tukevaa roolia sekä investointien ja uudistusten merkitystä EU:n kasvun takaajana. Baltian maat painottivat puolustusmenojen erityistä kohtelua kehikossa.

Neuvostossa hyväksyttiin Viron elpymis- ja palautumistukisuunnitelman päivitys, joka sisältää RePowerEU-luvun ja siitä tehtävän neuvoston täytäntöönpanopäätöksen. Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset asiakohdassa komissio antoi ministereille tilannepäivityksen Ukrainan makrotaloudellisen avun MFA+:n toimeenpanon tilanteesta. Ukrainan talouden näkymät ovat parantuneet verrattuna viime vuoteen.

Ministerit keskustelivat eurooppalaisesta ohjausjaksosta 2023. Ministerit käsittelivät neuvoston suositukset kansallisista uudistusohjelmista sekä neuvoston lausunnot päivitetyistä vakaus- ja lähentymisohjelmista. Eurooppa-neuvosto käsittelee suosituksia kesäkuun kokouksessaan, jonka jälkeen ne palaavat vielä Ecofin-neuvostoon hyväksyttäväksi. Unkari kertoi antavansa asiasta lausuman pöytäkirjaan omia suosituksiaan koskien.

Ministerit antoivat talous- ja rahoituskomitealle mandaatin valmistella EU:n yhteiset linjaukset (ToR) G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 14.-18.7.2023 kokoukseen. Kyseessä oli viimeinen Ecofin-neuvosto Ruotsin puheenjohtajakaudella.

Euroryhmässä ministerit keskustelivat digitaalisesta eurosta ennen komission tulevan lainsäädäntöehdotuksen julkaisua ja kuulivat Euroopan keskuspankin digitaalisen euron korkean tason mallista. Euroryhmä kävi myös keskustelua työohjelmasta ja ohjelman jälkeisestä raportoinnista. Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) esitteli Artikla IV -missionsa tärkeimmät viestit euroalueelle. Euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa käytiin keskustelua pääomamarkkinoista IMF:n pääjohtajan esitelmän pohjalta.

Komission ehdotukset arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi digiaikana

Digiajan arvonlisäverotuksesta käytiin politiikkakeskustelu puheenjohtajan tausta-asiakirjan ja kysymysten pohjalta. Puheenjohtaja ja komissio totesivat ehdotuksen tavoitteena olevan alv-petosten torjunta ja hallinnollisen taakan vähentäminen. Teknistä työtä on tehty, mutta sitä on vielä jäljellä.

Komissio katsoi ehdotuksen kolmen osan olevan yhtä tärkeitä ja muistutti ehdotuksella saatavan 17 miljardin euron alv-tulot vuodessa ja yritysten hallinnollisen taakan vähentyvän 4 miljardilla eurolla. Sähköiseen laskutukseen perustuvan alv-raportoinnin osalta komissio painotti yhtenäisen järjestelmän tärkeyttä rajat ylittävissä tilanteissa. Alustojen osalta komissio totesi, että tulee huomioida kilpailuvääristymä perinteisten toimijoiden suhteen, ja että tästä ehdotuksen osasta voidaan saada 6 miljardia euroa. Komissio kertoi vastaavan järjestelmän olevan käytössä Kanadassa ja pian myös Uudessa-Seelannissa. EU:n yhteistä alv-rekisteröintiä koskevan ehdotuksen osalta komissio totesi, että toimijoiden ei tulisi joutua rekisteröityä toiseen jäsenvaltioon, vaan velvoitteet tulisi voida hoitaa yhdessä valtiossa.

Jäsenvaltiot tukivat yleisellä tasolla ehdotusta ja sen tavoitteita ja asiassa tehtyä työtä. Sähköiseen laskutukseen perustuvan alv-raportoinnin osalta jäsenvaltiot tukivat yleisesti ehdotusta, mutta todettiin, että teknistä työtä on vielä jäljellä. Moni jäsenvaltio painotti ehdotuksen tavoitteiden eli hallinnollisen taakan ja alv-petosten vähentämisen merkitystä ja myös pk-yritysten asema nousi useissa kommenteissa esiin. Joissakin puheenvuoroissa nousi esiin jo käytössä oleviin kansallisiin järjestelmiin puuttuminen. Suomi totesi muutamien jäsenmaiden tavoin, että myös kansallisten järjestelmien osalta tulee pitää mielessä yhteisten puitteiden merkitys toimijoille. Alustojen vastuusta arvonlisäveron kantamisessa majoitus- ja henkilökuljetustoimialoilla jäsenvaltioilla oli eriäviä näkemyksiä. Keskustelussa nousi esille muun muassa huoli ehdotuksen negatiivisista vaikutuksista pk-yrityksiin. Suomi suhtautui komission ehdotukseen myötämielisemmin yhdessä muun muassa Italian, Portugalin, Kroatian ja Kreikan kanssa. EU:n yhteisen alv-rekisteröinnin osalta jäsenvaltiot tukivat yleisellä tasolla tehtyjä ehdotuksia, mutta todettiin, että teknisistä yksityiskohdista tulee vielä keskustella.

Puheenjohtaja totesi yhteenvedossaan, että sähköisen laskutuksen osalta ehdotus sai jäsenvaltioiden tuen, mutta hallinnollinen taakka tulee huomioida. Myös alustojen laajempi rooli sai tukea, mutta asiassa esitettiin joitain epäilyksiä ja pohdittiin alustojen roolia. Yhteisen alv-rekisteröinnin osalta ehdotus sai jäsenvaltioiden tuen, mutta lisää teknistä työtä tarvitaan.

Muut asiat: Tilannekatsaus vireillä oleviin rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeisiin

Puheenjohtaja ja komissio kävivät läpi viimeaikaista etenemistä lainsäädäntöhankkeissa. Komissio on julkistanut myös uusia hankkeita, joista muun muassa vähittäissijoittajien asemaa parantava RIS-ehdotus *(Retail Investment Strategy)* annettiin 24.5.2023. Uusia hankkeita on tulossa lisää: Digitaalinen euro samoin kuin käteisen rahan asemaa koskeva Legal tender –ehdotus, uusi maksamista koskeva PSD3 ja kuluttajatietojen käyttöä rahoitussektorilla koskeva Open Finance -paketti.

Finanssipoliittisten sääntöjen muuttaminen

Puheenjohtaja ehdotti, että kaikki kolme finanssipolitiikan sääntökehikon uudistamista koskevaa lainsäädäntöehdotusta käsitellään samalla kertaa. Puheenjohtaja totesi, että maaliskuun neuvoston päätelmät ovat olleet perustana komission lainsäädäntöehdotuksille. Keskusteluja on viety eteenpäin teknisellä tasolla ja ministereillä on nyt mahdollisuus esittää näkemyksiä.

Komissio esitteli ministereille 26.4.2023 julkaisemansa lainsäädäntöehdotuspaketin sisältöä. Komission tavoitteena oli yksinkertaistaa sääntöjä ja lisätä jäsenvaltioiden omistajuutta sekä sitoutuneisuutta sääntöihin. Uudessa kehikossa nettomenot olisivat seurattava indikaattori ja jäsenvaltiot esittävät sen finanssipoliittis-rakenteellisissa suunnitelmissaan. Kehikossa otetaan huomioon näin jäsenvaltiokohtaisuus. Sopeutuspolku olisi lähtökohtaisesti 4 vuotta, mutta sitä voisi pidentää 7 vuoden pituiseksi, mikäli jäsenvaltiot sitoutuvat kasvua tukeviin investointi- ja reformikokonaisuuksiin. Komissio totesi, että kehikossa on suojatoimia velkakestävyyden varmistamiseksi ja perussopimuksen viitearvot säilyvät ennallaan sekä velkaan perustuvaa liiallisen alijäämän (EDP) menettelyä vahvistetaan. Alijäämään perustuva EDP-menettely säilyy ennallaan.

Komissio odottaa rakentavien keskustelujen jatkuvan ja että asiasta saadaan sopu vuoden loppuun mennessä. Komissio myös muistutti jäsenvaltioita, että yleinen poikkeuslauseke (GEC) poistuu ensi vuonna. Komissio katsoo, että uusi kehikko auttaa jäsenvaltioita saattamaan julkiset taloudet vakaalle tasolle sekä kasvattaa myös jäsenvaltioiden kannustimia investoida sekä tehdä rakenteellisia reformeja. Komission mukaan ehdotuksessa otetaan huomioon jäsenvaltioiden erilaisuus, mutta siinä on mukana yhteisiä suojamekanismeja. Samalla kun jäsenvaltioille annetaan enemmän vapauksia suunnitella omaa sopeutuspolkuaan suunnitelmien kautta, niin yhtäältä myös valvontaa ja toimeenpanoa vahvistetaan.

Asiasta käytiin täysi pöytäkierros. Usea jäsenvaltio toivoi, että asiasta saadaan sopu vielä tämän vuoden puolella, mutta useita kysymyksiä on vielä ratkaistavana ja lisää keskusteluja tarvitaan. Useampi jäsenvaltio (mm. Saksa, Tanska ja Itävalta) painotti velan uskottavaa vähentämistä ja sitä, että kehikkoon tarvitaan selkeitä numeerisia tavoitteita velan vähentämiselle. Toiset jäsenvaltiot (mm. Ranska ja Espanja) korostivat puolestaan kehikon kasvua tukevaa roolia sekä investointien ja uudistusten merkitystä EU:n kasvun takaajana. Baltian maat painottivat puolustusmenojen erityistä kohtelua kehikossa.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että hallitusneuvottelut ovat päättyneet ja että uuden hallituksen ja eduskuntaprosessin kantoja odotetaan vielä. Komission ehdotuksessa on vielä monia näkökohtia, jotka ovat epäselviä ja vaativat lisäselvitystä. Velkakestävyyden ja kansallisen omistajuuden parantaminen sekä sääntöjen yksinkertaistaminen ovat olleet Suomen keskeisiä tavoitteita. Nähtäväksi jää, pystyykö ehdotus saavuttamaan ne.

Tuleva puheenjohtajamaa Espanja painotti uskottavia sääntöjä sekä sitä, että niiden kautta voidaan tukea kasvua sekä kaksoissiirtymää. Espanja uskoo, että sopu voidaan saavuttaa vuoden loppuun mennessä.

Puheenjohtaja päätti toteamalla, että kaikki jäsenvaltiot pitivät puheenvuoron. Työ jatkuu nyt työryhmätasolla ja Ruotsi pyrkii varmistamaan sujuvan kapulan vaihdon Espanjan kanssa.

Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset

Asiakohdassa hyväksyttiin Viron päivitetty elpymis- ja palautumissuunnitelma ja siitä tehtävä neuvoston täytäntöönpanopäätös. Viro on ensimmäinen jäsenvaltio, joka sisällyttää RePowerEU-luvun suunnitelmaansa.

Komission mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano etenee yleisesti jokseenkin hyvin ja maakohtaisissa suosituksissa on reflektoitu eroja jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimeenpanossa. Komissio toivoi, että jäsenvaltiot päivittävät suunnitelmansa mahdollisimman nopeasti RePowerEU-luvun suhteen. Komissio kävi lyhyesti läpi muita päivityksiä Viron suunnitelmassa sekä niiden taustoja. Viro kiitti komissiota hyvästä yhteistyöstä ja kertoi lyhyesti päivityksen muutoksista. Viro pyrkii viemään toimeenpanoa eteenpäin mahdollisimman tehokkaasti.

Eurooppalainen ohjausjakso 2023: Neuvoston suositukset kansallisista uudistusohjelmista (NRP) sekä neuvoston lausunnot päivitetyistä vakaus- ja lähentymisohjelmista

Puheenjohtaja totesi, että osana eurooppalaista ohjausjaksoa 2023 käsitellään neuvoston suositukset kansallisista uudistusohjelmista sekä neuvoston lausunnot päivitetyistä vakaus- ja lähentymisohjelmista. Talous- ja rahoituskomitea (EFC) ja sen alakomiteat ovat valmistelleet asiakohdan ja työllisyys- ja sosiaaliasioiden neuvosto on käsitellyt niitä jo omalta osaltaan. Puheenjohtaja kertoi, että EFC on sopinut muutoksesta yhdestä horisontaalisesta suosituksesta ja tähän on toimitettu selitysdokumentti.

Komissio totesi, että ohjausjakso on keskeinen työkalu jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinaation varmistamiseksi. Komissio kertasi lyhyesti suositusten keskeisiä elementtejä ja totesi, että nyt ollaan palattu takaisin kvantitatiivisiin suosituksiin sitten vuoden 2019. Yleisestä poikkeuslausekkeesta on tarkoitus irtaantua ensi vuonna ja myös liiallisen alijäämän menettelyt (EDP) avataan keväällä 2024. Komissio korosti elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimeenpanon merkitystä. Lisäksi komissio kertoi lyhyesti syväanalyyseista (IDRs), jotka tehtiin 17 jäsenvaltioille. Komissio painotti energiatukitoimien alasajoa, joka

antaa myös helpotusta julkiselle taloudelle. Mikäli energianhinnat nousevat ja tarvitaan lisää tukitoimia, niin niiden tulisi olla hyvin kohdennettuja ja määräaikaisia.

Unkari kertoi antavansa asiasta lausuman pöytäkirjaan omia suosituksiaan koskien. Unkari totesi, että maakohtaiset suositukset eivät ole tasapuolisia ja sillä on huolia ohjausjakson ylikuormittamisesta sekä aikahaasteista. Unkari korosti, että se ei yhdy myöskään heille osoitettuihin suosituksiin. Unkari painotti, että se on saavuttanut edistystä, vaikka se ei ole saanut vielä sen elpymis- ja palautumistukivaroja.

Puheenjohtaja totesi, että ministerit ovat hyväksyneet 27 jäsenvaltion suositukset. Seuraavaksi ne menevät yleisten asioiden neuvostoon ja sitten Eurooppa-neuvostoon, jonka jälkeen ne tulevat vielä Ecofin-neuvostoon virallisesti hyväksyttäväksi.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Komissio kertoi lyhyesti Ukrainan taloudellista tilanteesta. Ukrainan BKT laski viime vuonna noin 30 prosenttia, mutta tänä vuonna BKT:n ennustetaan kasvavan noin 0,6 prosenttia. Myös inflaatiopaineet ovat hellittäneet, vaikkakin inflaatio on edelleen korkea. Talouden näkymiä varjostaa edelleen sota ja näin tulee olemaan niin kauan kuin sotatila jatkuu. Ukrainan rahoitusvajeen arvioidaan olevan tänä vuonna noin 42 mrd. euroa ja vuonna 2024 noin 38,5 mrd. euroa. Tämän vuoden osalta Ukrainan rahoitusvaje saadaan katettua, mutta myös ensi vuonna Ukraina tarvitsee tukea. Komissio totesi, että se tulee ehdottamaan Ukrainan tukemiseksi instrumenttia osana monivuotisten rahoituskehysten (MFF) välitarkastelua. Komissio kertoi, että Ukrainan makrotaloudellisen rahoitusavun MFA+:n osalta 7,5 mrd. euroa on jo myönnetty ja ensi viikolla myönnetään 1,5 mrd. euron erä.

Puheenjohtaja totesi, että asiakohta on ollut agendalla säännöllisesti ja toivoo, että Espanja jatkaa tätä perinnettä.

G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 14.-18.7.2023 kokouksen valmistelu: EU:n yhteiset linjaukset

Asiakohdassa annettiin mandaatti talous- ja rahoituskomitealle (EFC) valmistella EU:n yhteiset linjaukset (ToR) heinäkuun G20-kokoukseen. Komission mukaan heinäkuun G20-kokouksessa keskustellaan Ukrainasta, globaalista finanssiarkkitehtuurista, ilmastokysymyksistä sekä OECD:n Pilari I:stä, josta tulisi saada poliittinen sopu aikaan vuoden loppuun mennessä.

Puheenjohtaja päätti kokouksen toteamalla, että tämä oli viimeinen Ruotsin puheenjohtajakauden Ecofin-neuvosto. Puheenjohtaja kiitti ministerikollegoitaan hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä.

Suomen edustajat

Pysyvä edustaja Markku Keinänen ja virkamiesvaltuuskunta

Euroryhmä 15.6.2023

1. Digitaalisen euron tilannekatsaus – katsaus korkean tason toimintamallista

Euroryhmä arvioi digitaalisen euron hankkeen edistymistä perustuen Euroopan komission tilannekatsaukseen ennen sen tulevan lainsäädäntöehdotuksen julkaisua ja ennen Euroopan keskuspankin digitaalisen euron korkean tason mallin esittelyä. Korkean tason malli sisältää myös digitaalisen euron kompensaatiomalliin liittyvät näkökohdat.

Aiheet, joista ministerit keskustelivat, liittyivät vakuuttavan ja selkeän viestin kehittämisen tärkeyteen digitaalisen euron lisäarvosta. Tässä keskeistä olisi pystyä viestimään, mitä digitaalinen euro voisi tuoda eurooppalaisten ihmisten elämään ja yritysten kaupalliseen toimintaan Euroopan unionissa. Ministerit totesivat, että vaikka käynnissä oleva hanke saa laajalti kannatusta, tuen lisäksi olisi hyvä selkeyttää edelleen viestiä digitaalisesta eurosta.

2. Euroryhmän työohjelma 2/2023

Euroryhmän puheenjohtaja esitteli euroryhmän työohjelman maaliskuuhun 2024 saakka. Ministerit esittivät näkemyksensä ja tukivat ohjelmaa. Työohjelmassa hahmotellaan pääteemat, joihin euroryhmä aikoo keskittyä tulevina kuukausina. Se sisältää myös Euroryhmän tulevien kokousten alustavat esityslistat. Ensinnäkin euroryhmä jatkaa finanssipolitiikan koordinaatiota huomioiden nykyinen inflaatioympäristö. Toiseksi, euroryhmä jatkaa työtä talous- ja rahaliiton syventämiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen liittyen. Tähän liittyy myös työ Euroopan pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden tulevaisuuden parissa. Kolmas tärkeä teema on euron digitaalinen tulevaisuus ja sen rooli kansainvälisenä varantovaluuttana.

3. Ohjelman jälkeinen valvonta (Kreikka, Kypros, Irlanti, Portugali, Espanja)

Ministerit keskustelivat Kreikan, Kyproksen, Irlannin, Portugalin ja Espanjan ohjelman jälkeisestä valvonnasta. Euroopan komissio ja EKP esittelivät näiden viiden lainamuotoista tukea saaneen jäsenvaltion viimeisimpien raporttien pääkohtia, mukaan lukien arvioita niiden kyvystä suoriutua lainojen takaisinmaksusta. Myös IMF osallistui keskusteluun.

4. IMF artikla IV -konsultaatio euroalueella

IMF esitteli Artikla IV -missionsa tärkeimmät viestit euroalueelle. Euroalueen IV artiklan katsaus on säännöllinen harjoitus, jossa IMF arvioi talouskehitystä, kuulee euroalueen päättäjiä ja antaa kohdennettuja poliittisia neuvoja. Euroryhmässä vaihdettiin näkemyksiä nykyisestä talouskehityksestä ja nousevista haasteista. IMF korosti, että euroalue on osoittanut taloudellista kestokykyä huolimatta Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan ja muista haasteista. IMF toi esiin myös, että nykyisessä korkean inflaation ympäristössä finanssipolitiikan sopeuttavammalla linjalla on merkittävä tehtävä. IMF:n esiin nostamat haasteet ovat samankaltaisia, jotka euroryhmä on tunnistanut ja maininnut työohjelmassaan.

Euroryhmän laajennettu kokoonpano:

1. Euroopan pääomamarkkinoiden toimintakyky

IMF piti alustuksen Euroopan pääomamarkkinoiden toiminnasta ja EKP ja komissio esittivät omia näkemyksiään. Ministerit kertoivat alustavista näkemyksistään aiheeseen. Keskustelu pohjustaa tulevia politiikkakeskusteluja pääomamarkkinaunionista euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa, noudattaen euroryhmässä toukokuussa sovittua lähestymistapaa niin, että euroryhmän laajassa kokoonpanossa ei keskitytä neuvoston lainsäädäntökeskusteluihin. Keskustelussa nousi esille, että paljon edistystä on jo tapahtunut, mutta tehtävää on vielä paljon, ja ministerit pyrkivät tunnistamaan noita painopistealueita tulevissa keskusteluissa. Tärkeää olisi saavuttaa edistystä. Esille nousi, että tulevaisuudessa olisi tärkeää vaikuttaa enemmän siihen, kuinka euroalueen säästämisellä voidaan paremmin rahoittaa euroalueen kasvua. Euroryhmä laajennetussa kokoonpanossa pyrkii antamaan suosituksia komissiolle sen tulevaa työohjelmaa varten.

2. Muut esille tulevat asiat

-

Suomen edustajat

Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM), EU-sihteeristön päällikkö, finanssineuvos Marketta Henriksson (VM)